

Evolució de les Cures i el Pensament en Infermeria

Codi: 106106

Crèdits: 6

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2500891 Infermeria	OB	1	1

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Olga Mestres Soler

Correu electrònic: Olga.Mestres@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Jorge Casino Antón

Daniel Gomez Garcia

Caterina Checa Jiménez

Equip docent extern a la UAB

Esperanza Zuriguel

Prerequisits

No hi ha prerequisits específics per cursar aquesta assignatura tot i que es recomana que l'estudiant tingui coneixements teòrics en Ciències de la Salut.

Objectius

L'assignatura Evolució de les cures i Pensament Infermer està considerada com a obligatòria dins les directrius generals de Bases de la Infermeria del pla d'estudis, de la Universitat Autònoma de Barcelona, per a l'obtenció del títol de Grau en Infermeria. Les cures infermeres ajuden a la persona, família o comunitat a assumir les seves responsabilitats en matèria de salut i a mobilitzar els recursos per a mantenir-la o millorar-la en l'entorn en que es desenvolupa, així com a fomentar l'autocura.

Aquesta matèria pretén introduir l'estudiant en les Ciències de la Infermeria, perquè pugui comprendre la funció primordial i diferenciada de la professió infermera i pugui integrar, en cursos successius, els fonaments teòrics i metodològics.

Els objectius principals d'aquesta assignatura són:

- 1) Explicar les maneres d'emmalaltir i d'estar sa en els éssers humans al llarg del temps.
- 2) Identificar les persones que han influït en el progrés de les cures infermeres.
- 3) Comprendre els diversos esdeveniments socials i culturals que han influït en el progrés de les cures infermeres.
- 4) Descriure quines cures realitzaven les infermeres en els diferents períodes història
- 5) Analitzar l'evolució cap a l'equitat de gènere en la professió infermera
- 6) Comprendre l'evolució de la formació infermera.
- 7) Explicar els models conceptuals de la infermeria.

Competències

- Aplicar els fonaments i els principis teòrics i metodològics de la infermeria.
- Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua
- Generar propostes innovadores i competitives en la investigació i en l'activitat professional.
- Oferir una atenció sanitària tècnica i professional adequada a les necessitats de salut de les persones ateses, d'acord amb l'estat de desenvolupament dels coneixements científics de cada moment i amb els nivells de qualitat i seguretat que s'estableixen a les normes legals i deontològiques aplicables.
- Promoure i respectar el dret de participació, informació, autonomia i el consentiment informat, en la presa de decisions de les persones ateses, d'acord amb la manera com viuen el seu procés de salut-malaltia.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Adquirir i utilitzar els instruments necessaris per desenvolupar una actitud crítica i reflexiva.
2. Analitzar críticament els principis i valors que regeixen l'exercici de la professió infermera.
3. Analitzar les dificultats, els prejudicis i les discriminacions, a curt o llarg termini, en relació amb determinades persones o col·lectius.
4. Descriure, des d'una perspectiva ontològica i epistemològica, l'evolució dels conceptes centrals que configuren la disciplina d'infermeria i els models teòrics més rellevants.
5. Identificar el concepte de salut i les cures, des d'una perspectiva històrica, per comprendre l'evolució de la cura d'infermeria.
6. Identificar els diferents models de la conducta humana.
7. Identificar els elements històrics, conceptuals i metodològics rellevants que defineixen el conjunt de la disciplina infermera.
8. Identificar la intersecció entre la desigualtat de gènere amb altres eixos de desigualtat (edat, classe, origen, racialització, ètnia, sexualitat i identitat/expressió de gènere, diversitat funcional, etc).
9. Identificar les característiques d'una pràctica professional humanista.
10. Identificar les implicacions socials, econòmiques i mediambientals de les activitats academicoprofessionals de l'àmbit de coneixement propi.
11. Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
12. Relacionar els tres elements bàsics de tot sistema de control per retroalimentació

Continguts

- UNITAT 1: Prehistòria i les cures de la supervivència. Sabers relacionats amb el guariment i la cura. Cultures primitives i les cures per la supervivència. Les primeres cuidadores
- UNITAT 2: Cultures antigues. Mesopotàmia, Egipte, Índia, Palestina, Xina
- UNITAT 3: Cultures clàssiques. Grècia i Roma
- UNITAT 4: Edat Mitjana. infermeria medieval. Alta i baixa edat mitjana .Feudalisme Monacisme. Islamisme. . Les Croades. Ordes militars. Ordes mendicants. Ordes seglars. Malalties: epidèmies i lepra
- UNITAT 5: Edat Moderna. Renaixement i Il·lustració. Desenvolupament del saber. Dicotomia de la : infermeria: reforma i contrareforma. Precursors de la infermeria moderna: Sant Joan de Déu i Sant Vicenç de Paül. Situació malalts mentals.
- UNITAT 6: Edat contemporània. :Revolució industrial Progrés de la medicina i la higiene. Diaconesses de . Kaiserswerth. Naixement de la Creu Roja Internacional. Progrés de les ciències de la salut i professionalització de la infermeria: Florence Nightingale
- UNITAT 7: Consolidació infermera. Infermeria en els conflictes bèl·lics. Construcció nous hospitals. Primeres escoles infermeria. Associacions infermeres. Infermeria en l' actualitat: de la Diplomatura al Grau.
- UNITAT 8: Concepte paradigma infermer. Model i teoria. Model conceptual. Metaparadigmes. Escoles de pensament infermeria
- UNITAT 9: Pensament crític
- UNITAT 10: Escola de necessitats Virginia Henderson i Dorothea Orem.
- UNITAT 11: Escola cures humanitzades (Caring): Madeleine Leininger i Jean Watson

Metodologia

ACTIVITATS DIRIGIDES

1. Teoria: té la finalitat de treballar els continguts sobre l' evolució de les cures i el pensament en infermeria. Si l'estudiant no es presenta al 70% de les classes en aula gran perdrà 1 punt de la nota final de l'assignatura. Per avaluar-ho el professor podrà passar llista i/o fer activitats formatives, no avaluatives.

2. Seminaris: tenen la finalitat de treballar continguts de l'assignatura mitjançant la metodologia ABP (Aprentatge Basat en Problemes) que es duu a terme amb sessions grupals tutoritzades, per analitzar una situació que condueix l'aprenentatge i l'estudiant adquireix habilitats, per afrontar problemes, prioritzar i cercar informació, prendre decisions i avaluar la seva activitat.

En l'ABP, el rol de l'estudiant és actiu perquè és el responsable del procés del seu aprenentatge. El rol del professor/a és el de facilitador i guia de l'estudiant en aquest procés.

Al llarg del curs es faran 6 seminaris (de grups de 22-24 estudiants) de 3 hores de durada cadascun i repartits segons el calendari acadèmic del curs 2020-2021 del primer curs del Grau en Infermeria. La dinàmica dels seminaris serà explicada als estudiants el dia de la presentació de l'assignatura i es recordarà el primer dia de classe de seminaris. Es presentaran dos situacions cada una de les quals es desenvoluparà en tres seminaris.

Nota: l'assistència als seminaris és obligatòria. La falta d'assistència a un seminaris restarà un 0,25 en la nota final de l'assignatura. L' estudiant amb dos o més faltes d' assistència no podrà ser avaluat del seminari.

3. Elaboració d' un pòster: la finalitat es consolidar els coneixements apresos al llarg de l'assignatura. L'assistència a aquesta activitat és obligatòria. La realització serà grupal i els estudiants faran una presentació a l'aula gran. Per promoure la corresponsabilitat caldrà que tots els estudiants tinguin coneixement del material

a presentar i els seus continguts. El professor escollirà de manera aleatòria un o dos membres del grup per fer l'exposició pública. Aquesta exposició serà avaluada amb un instrument d'avaluació prèviament dissenyat i entregat als estudiants en el moment en que s'iniciï aquesta activitat. Posteriorment es realitzarà una exposició itinerant, amb l' inici al vestibul de la Universitat.

4. Conferència: sobre un tema relacionat amb l' assignatura. Al final es realitzarà un exercici avaluatiu. Assistència obligatòria.

5. Visita al Monestir de Pedralbes: per conèixer el Monaquisme dins la ciutat de Barcelona, l'ambient medieval, les condicions de vida i contemplar la infermeria del segle XVI, per entendre com cuidaven als malalts: estris per fer remeis, farmaciola , ceràmica... Activitat docent recomanada.

Tutories individualitzades: Es podran concretar tutories específiques contactant prèviament per e-mail amb el professor/a.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Seminaris especialitzats (SESP)	18	0,72	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
Teoria (TE)	27,5	1,1	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
Visites externes (VEXT)	4	0,16	1, 5, 6, 7, 9, 10, 11
Tipus: Autònomes			
Elaboració de treballs / Estudi personal / Lectura d' articles	97,5	3,9	1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Avaluació

Aquesta assignatura té avaluació continuada. Està formada de les següents parts:

1. Avaluació escrita: 50% de la nota final. Examen unic amb preguntes tipus test amb 4 opcions de resposta. Cada tres preguntes incorrectes anul·laran una correcta.
2. Seminaris: suposa el 25% de la nota final.
3. Defensa oral dels treballs :15% de la nota final.
4. Conferència : 10% de la nota final. Inclou avaluació escrita.

La qualificació final de l'assignatura és el sumatori ponderat de les notes de les activitats d'avaluació proposades . El requisit per fer aquest sumatori és haver obtingut una puntuació mínima de 4.5 punts sobre 10 en cadascuna de les diferents parts avaluatives. La no superació d'alguna o de totes aquestes parts implica la no superació de l'assignatura. Si l'estudiant no supera l'assignatura amb aquest mínim, haurà de presentar-se a la prova final d' recuperació , on a partir d' una puntuació de 5 es barema amb la puntuació de la resta de proves avaluatives superades.

S'entendrà per no avaluable aquell estudiant que no s'hagi presentat a alguna o a cap de les activitats d'avaluació esmentades anteriorment.

Els estudiants que no hagin superat l'assignatura per mitjà de l'avaluació continuada podran presentar-se a una prova final de recuperació que inclourà tot el temari i continguts de l'assignatura.

Segons l'acord 4.4 del Consell de Govern 17/11/2010 de la normativa d'avaluació, les qualificacions seran:

Del 0 a 4,9 = Suspens

Del 5,0 al 6,9= Aprovat

Del 7,0 al 8,9 = Notable

Del 9,0 al 10= Excel·lent

Matrícula de Honor > 9

Quan l'estudiant no es presenti a alguna o a capdeles activitats d'avaluació planificades= No Avaluable

Revisió de proves:

La nota de les proves podrà ser revisada per l'estudiant en el període determinat pel professor responsable de l'assignatura. En el cas de la nota corresponent als seminaris, caldrà determinar-ho amb el professor responsable del seminari. El professor/a informará, a tots els estudiants de la data establerta per la revisió a través del Moodle de l'assignatura. No s'acceptaran sol·licituds de revisió en dates fora del límit establert. El tractament eventual de casos particulars: per a casos particulars, un comitè expert es reunirà, s'avaluarà la

El tractament eventual de casos particulars: per a casos particulars, un comitè expert es reunirà i avaluarà la situació particular de l'estudiant i es prendrà la decisió més adient.

No es realitzaran proves en dates fora del límit establert en el calendari d'exàmens del curs acadèmic 2020-2021 del Grau en Infermeria de la UAB.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència i participació activa en classes i seminaris	25%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
Avaluació escrita amb proves objectives	50%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
Conferència pensament crític. Assistència i avaluació escrita amb proves objectives	10%	0,5	0,02	1, 2, 3, 6, 8, 9, 11
Defensa oral de treballs	15%	0,5	0,02	1, 2, 4, 5, 7, 9, 10, 11

Bibliografia

Bibliografia recomanada per les classes expositives:

Evolució de les cures infermeres:

- Valls R. Història de la Professió d'Infermeria. Barcelona: Universitat de Barcelona; 2007.

- García Martín. Caro C, Martínez Martín M.L. Historia de la Enfermería. Evolución histórica del Cuidado Enfermero. Madrid: Harcourt Brace; 2001.

- Henández J. Historia de la Enfermería. Madrid: Interamericana; 1995.

- Domínguez C. Los Cuidados y la Profesión Enfermera en España. Madrid: Pirámide; 1986
  - Hernández Conesa J. Historia de la enfermería. Un análisis histórico de los cuidados de enfermería. Madrid: McGraw-Hill/Interamericana de España; 1995.
  - Collière MF. Promover la vida: de la práctica de las mujeres cuidadoras a los cuidados de enfermería. Madrid: Interamericana McGraw-Hill; 1993
  - Dominguez-Alcon, C. . Ediciones San Juan de Dios, 2017. Evolución del cuidado y profesión enfermera
  - Domínguez Alcón C. La enfermería a Catalunya Barcelona: Rol; 1981. .
  - Donahue P. La historia de la enfermería. Barcelona: Doyma; 1993.
  - Galiana-Sánchez, M. Historia de la enfermería de salud pública en España y el contexto internacional. European Journal for Nursing History and Ethics 2019
  - Martín, M.L.Rebollo E. C. Historia de la enfermería: evolución histórica del cuidado enfermero. Elsevier Health Sciences. 2017
  - Siles González J. Historia cultural de enfermería: reflexión epistemológica y metodológica. Av Enferm [Internet]. 2010 [citado 8 julio 2020];(num. especial):120-8. Disponible a: <https://revistas.unal.edu.co/index.php/avenferm/article/view/21456/22426>
  - Valls R, Ramió A, Torres C, Roldán A, Rodero V, Vives C, Domingo A, Domínguez-Alcón C. Enfermeras catalanes a la Guerra Civil española. Barcelona: Publicacions i edicions de la Universitat de Barcelona; 2008.
  - Bernabeu-Mestre J, Gascón-Perez E. Historia de la enfermería de salud pública en España (1860-1977) [Internet]. Universidad de Alicante. 1999 [citado 8 julio 2020]. p. 162. Disponible a: https://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/14595/1/Bernabeu_Gascon_Historia_enfermeria.pdf
- Teorías i modelos de la enfermería i escuelas de pensamiento:
- Henderson V. Principios básicos de los cuidados de enfermería. Ginebra: CIE; 1971.
  - Alligood MR, Marriner Tomey A. Modelos y teorías en enfermería. 8a ed. Barcelona: Elsevier; cop. 2015
  - Kérouac S, Pepin J, Ducharme F, Duquette A, Mayor F. El Pensamiento Enfermero. Barcelona: Masson S.A; 1996
  - King I. Enfermería como profesión. Filosofía, principios y objetivos. México: Limusa S.A, 1984.
  - Leininger M. Transcultural nursing: concepts, theories and practice. New York [etc]: Mc Graw-Hill; 2002.
  - Luis Rodrigo MT, Fernández Ferrín C, Navarro Gómez V. De la teoría a la práctica: el pensamiento de Virginia Henderson en el siglo XXI. 3a ed. Barcelona: Masson; 2008
  - Nightingale F. Notas sobre Enfermería. Qué es y qué no es. Barcelona: Masson; 1991.
  - Nightingale Florence. Notes on nursing: what it is and what it is not. [libro en internet]. New York: Edited by D.Appleton and Company; 1989
  - Orem D. Conceptos de enfermería en la práctica. Barcelona: Masson-Salvat; 1993.
  - Peplau H. Relaciones interpersonales en enfermería. Un marco de referencia conceptual para la enfermería psicodinámica. Barcelona: Masson-Salvat; 1990.
  - Watson J. Le caring: philosophie et science des soins infirmiers. Paris: Seli Arslan; 1998.
  - Garzón Alarcón N. Ética profesional y teorías de enfermería. Aquichan vol5 no1 Bogotá Jan/Dec 2005 [Internet]. 2005 [citado 9 julio 2020];5(1):64-71. Disponible a: http://www.scielo.org.co/scielo.php?pid=S1657-59972005000100007&script=sci_arttext&lng=pt

- Morales-Valdivia, Estela; Rubio-Contreras, Ana M^a; Ramírez-Durán M del V. Metaparadigma y teorización actual e innovadora de las teorías y modelos de enfermería. RECIEN Rev Electrónica Científica Enfermería [Internet]. 2012 [citad 9 juliol 2020];(4):1-17. Disponible a:
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5417719>

- López-Parra M, Santos-Ruiz S, Varez-Peláez S, Abril-Sabater D, Rocabert-Luque M, Ruiz-Muñoz M, et al. Reflexiones acerca del uso y utilidad de los modelos y teorías de enfermería en la práctica asistencial. Enferm Clin [Internet]. 1 juliol 2006 [citad 9 juliol 2020];16(4):218-21. Disponible a:
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1130862106712177>

- Cantus DS, Contreras LP. Theories and models in clinical nursing practice. An impossible relationship? Enferm Glob [Internet]. 2012 [citad 8 juliol 2020];11(3):292-8. Disponible a:
http://scielo.isciii.es/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1695-61412012000300015&lng=es&nrm=iso&tlng=es